

gozását, illetve papirszükségletét. — H. de BOOR: *Schwedische Buchkunst der Gegenwart*. A sokatigéző svéd művészet már régóta kiváló szerepet tölt be a modern könyvtermelésben. — Az évfolyam utolsó füzet az 1827 évi leipzigzi *Internationale Buchkunst-Ausstellung* eredményeiről szól. H. STEINER a nagysikerű kiállítás célját ismerteti, W. SCHINGNITZ a könyv-filozófiájáról, C. GLASER a könyv-esztétikájáról írnak. Az utóbbi a kiállítás német részét ismertetve. F. M. HUEBNER a románnyelvű országok, A. LUTHER a magyarok és szlávok, H. de BOOR az északi államok, J. RODENBERG az angolok és északamerikaiak mai könyvművészetét foglalják össze kiállított könyveik alapján. J. ZEITLER pedig a könyvkötésművészetéről ad általános képet. — Két hatalmas kötetet tesz ki a folyóirat mult évi folyam a és a felsorolt általánosabb érdekű közlemények mellett igen sok technikai cikket is hoz — többnyire összefoglaló módon — a betűtechnika újabb fejlődéséről, a nyomó-, szedőgépekről, festék és papirgyártásról, reprodukív-technikákról és egyéb kérdésekről, valamint a grafikai szakirodalomról.

DR. NYIREŐ ISTVÁN.

Bulletin du bibliophile et du bibliothécaire. VII. Új évfolyam, 1928. január—október. Ennek az igen becses francia folyóiratnak minden számában a vezető cikket (Krónika) a folyóirat szerkesztője, VANDÉREM Fernand írta. Cikkeinek túlnyomó száma az «elhanyagolt» francia könyvek valamelyikével foglalkozik. Cikkeiben nemcsak a könyvész, hanem az irodalomismerő is megnyilatkozik. A folyóirat minden cikkét, úgy mondhatjuk, tanítói szándék vezeti. Az a célja, hogy a könyvbarát bizonyos művek gyűjtésének miéjtje és mikéntje felől tiszta képet nyerjen. Nem egyszer — s ez jó példaadás — viták folynak le szemünk előtt. Például: HUGO Viktor *Napoléon le Petitjének* «igazi» első kiadásáról ír a szerkesztő; MICHAUX F. ezzel szemben más nézetet vall s igazolásul érveket sorakoztat fel, mire ellenérvek jönnek válszul, sőt levelek formájában az olvasók is hozzászólnak a kérdéshez, anélkül azonban, hogy a szenvedély vagy a csúfolódás hangja belevegyülne a vitába. A francia bibliofileket rendkívül élénken foglalkoztatja az «igazi első kiadások» kérdése. Arról van szó ugyanis, hogy miután élelmes belga, sőt hollandus kiadók is francia műveket korább adtak ki, mint a franciák, melyik kiadást kell autentikus első kiadásnak elfogadni? E kérdésnek eldöntése élénken foglalkoztatja nemcsak az amatőrt, hanem a könyvkereskedőt és antikváriust is, mert ez készletük átértékelését hozza magával, közelebről nyereséget, illetve veszteséget jelent részükre.

A mi könyvkedvelésünk aligha foglalkozik számottevően a francia könyvvel s így céltalan részletesen kitérnünk a francia könyvbarátokat érdeklő kérdésekre. Csak utalunk arra, hogy egy-egy bibliografiai kérdést rendkívül részletesen dolgoznak fel s közlik a megállapításaik eredményét, a bibliografiát. Egy példát a sok közül: Henri DUCUP DE SAINT-PAUL a *Liaisons dangereuses* kiadásainak igen részletes feldolgozását nyújtja e címen: *Essai bibliographique sur les deux véritables éditions originales des „Liaisons dangereuses“ de Choderlos de Laclos et sur d'autres éditions françaises intéressantes de ce roman.* (Megjegyzendő, hogy e tanulmány még 1927-ben kezdődött és 1928-ban három folytatást vett igénybe.) Irigylésre méltó kiadványgazdagság jellemzi a francia termelést, amely lehetővé teszi, hogy egy havonta megjelenő folyóirat állandóan a könyvvel s úgyszólván

kizárólag a könyvvel foglalkozzék, mert e *Bulletin*-ben csak elvértve jelenik meg egy irodalmi cikk, mint pl. LACHÈVRE Frédéric-é *La réhabilitation de Cyrano de Bergerac* címen, vagy oly irodalmi csemege, mint Anatole FRANCE-nak ismeretlen kritikája Pierre LOTI *Japonerie d'automne* c. művéről, amely a *Le Temps*-ban jelent meg s amely FRANCE műveinek összkiadásából valahogy kimaradt.

Végezetül hadd emlékezzünk meg VANDÉREM egyik Kritika-beli cikkéről, a *Préoriginales et originales*-ről. Hogy mit értsünk e kitételen: «pré original», azt VANDÉREM következő magyarázatából fogjuk megtudni: «A mult század végén némely amatőr azt tette, hogy ujságokból vagy folyóiratokból bizonyos regényeket, színdarabokat vagy költeményeket összegyűjtött, s ezeket bekötötte s e kitépeteket elnevezte préoriginaleoknak». A préoriginalt magyarul jobb híján első közlésnek vagy elődkiadványnak hívhatnók, miután az «őseredeti kiadás»-sal való fordításnak akaratlanul is kissé csúfolódó színezete van. Az elődkiadványokat VANDÉREM úgy elvből, mint a szó formálása miatt elítéli, mondván: mindenekeelőtt egy műnek folyóiratban vagy ujságban való kinyomatása közlemény és nem kiadás. Azután meg, a «kötetben kinyomtatott műnek háromféle kiadása lehet, ú. m. az első, az eredeti kiadás; a második, harmadik vagy negyedik kiadás az, amely szövegében az elsőől eltérő lényeges módosításokkal jelenik meg; végül minden oly kiadás, mely az elsőnek teljesen változatlan lenyomata, ez utóbbi a bibliofilt nem érdekli». Az «elődkiadványt», illetőleg az «első közlést» e kiadványok egyik kategóriájába sem lehet sorolni. Noha VANDÉREM elismeri, hogy valamely mű első közlésének irodalmi értéke lehet s ezért annak lapjait, vagy helyesebben a folyóirat egész évfolyamát érdemes megőrizni, mégis kiadványként az nem szerepelhet. A kitépetek kötete csupán bekötött papiros s nem kiadvány s azért ne gyűjtjük ezeket, sem az értelmetlen préoriginal kitépelt ne használjuk.

I. K.

Revue des Études Hongroises et Finno-Ougriennes. Ötödik évf. 1927. I—4. szám. A céltudatosan szerkesztett folyóirat ezévi cikkei a francia szakörök részére hasznos ismeretekkel szolgálnak. F. ECKHART: *Introduction à l'histoire hongroise. I—II.* (Kár, hogy a fordításba egy hiba csúszott be, mert SZÉCHENYI Világát *Monde*-nak fordította *Lumière* helyett. 265/66. l.) — L. BARTUCZ: *La composition anthropologique du peuple hongrois.* — J. GYALÓKAY: *La catastrophe de Mohács.* — L. RÁCZ: *L'inspiration française dans le protestantisme hongrois.* (Befejező közl.) — Majd irodalom-, művelődés- és zenetörténeti cikkek következnek. F. SZINNYEI: *Le romantisme français et le roman hongrois avant 1848.* — T. THIENEMANN: *Érasme en Hongrie.* — V. TOLNAI: *L'eau de la reine de Hongrie.* — A. ECKHART: *L'ogre.* — Z. BARANYAI: *H.—F. Amiel, traducteur de Petőfi.* — E. HARASZTI: *Les hussards hongrois en Alsace: Céléstin Hardt.* E nagyobb cikkeket kitűnő adattár és igen gondos könyvismertetések követik. — Hatodik évfolyam, 1928 I. szám. Ebben több külföldi szakember jelenik meg munkatársként. Carlo TAGLIAVINI *L'influsso ungherese sull'antica lessicographia rumena* c. cikke írójának anyanyelvén, olaszul közöltetett. — M. ZSIRAI: *Joseph Szinnyei. A l'occasion de son 70^e anniversaire.* — A. MEILLET e *Sur la terminologie de la morphologie générale.* — H. TRONCHON: *En guise:*